

KYLLIKKI RUOKONEN IN MEMORIAM

6.12.1933—28.11.2019

Uuden kirjastoteknologian ja kansainvälistymisen edelläkävijä

Helsingin kauppakorkeakoulun pitkäaikainen kirjaston kehittäjä Kyllikki Ruokonen kuoli Mikko-puolisonsa läsnäollessa Helsingissä 28. marraskuuta 2019. Hän oli syntynyt 6. joulukuuta 1933 Valkjärvellä Karjalan kannaksella. Me ikätoverit ja kollegat muistamme Kyllikin kirjasto- ja tietopalvelualan rohkeana uudistajana ja energisenä persoonana, joka seurasi monipuolisesti alamme kansallista ja kansainvälistä kehitystä. Tietotekniikka, tai kuten siihen aikaan sanottiin ATK, ja tietopalvelualan kansainvälinen toiminta olivat Kyllikki Ruokosen kaksi keskeistä kiinnostuksen kohdetta.

FM Kyllikki Ruokonen opiskeli Yhdysvalloissa vuosina 1958–1960 ja kävi samaan aikaan työssä *World Encyclopedia of Economics and Finance* -toimituksessa. Kirjaa tuotettiin atk-menetelmin ja työhön sisältyi muun muassa atk-pohjaisten tiedonhakujen kokeilemistä.

Palattuaan Suomeen hän suorit-

ti kirjastotutkinnon Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa ja teki sinne lopputyön aiheesta *ATK-tiedonhaut kirjastoissa*. Kyllikki Ruokonen tuli Kauppakorkeakoulun kirjastoon apulaiskirjastonhoitajaksi vuonna 1960. Jo 1960–70-luvuilla kirjasto toimi taloustieteellisenä erikoiskirjastona ja pitkälti Ruokosen ansiosta se oli aina ajan hermolla.

Vuosina 1971–72 Kyllikki Ruokonen toimi vt. kirjastonjohtajana kirjaston esimiehenä toimineen LEMPI NURKKALAN jäätyä eläkkeelle. Kirjasto oli juuri muuttanut uusiin tiloihin. Uudistuksista innostunut Kyllikki Ruokonen aloitti modernin tietopalvelun, jossa aineiston jatkuvalla seurannalla pyrittiin vastaamaan tutkijoiden tiedontarpeisiin. Oppia käytiin hakemassa Suomen Kirjallisuuspalvelun Seuran vuosittain järjestämiltä Informaatiopalvelun kursseilta, jotka tuolloin oli suunnattu pääsääntöisesti teollisuuden ja kaupan informaatioille, mutta tarjosivat uusia ja toimivia palvelumenetelmiä myös eri tieteenalojen erikoiskirjastojen käyt-

töön. Kauppakorkeakoulun kirjaston tietopalveluhenkilökunnasta suurin osa suoritti tämän vuoden kestävän kurssin ja perehtyi täten moderniin tietopalveluun.

Esimiehenä Kyllikki Ruokonen jakoi auliisti tietoa kansainvälisestä kirjastoalan kehityksestä kirjaston henkilöstölle. Hän piti kunnia-asianaan, että mahdollisimman moni henkilökunnasta osallistui kirjasto- ja tietopalvelualan seurojen toimintaan ja koulutukseen.

Kyllikki Ruokonen edisti monin tavoin kirjastoautomaatiota Suomessa yhdessä muiden alojen keskuskirjastojen kanssa. Hän osallistui aktiivisesti kirjastolan kansainvälisten järjestöjen työhön ja solmi kontakteja, joiden kautta hän välitti kirjastoille uutisia ja tietoa alan kehityksestä Euroopasta ja Yhdysvalloista. Kauppakorkeakoulun kirjastossa alettiin kokeilla 1970-luvun alkuvuosina selektiivistä tietojenjake- lua (STJ) yhdysvaltalaisesta taloustieteen online-tietokannasta, vaikka puhelin- yhteydet olivat vielä kömpelöitä, ja tulokset saatiin parin viikon päästä postissa paperinippuina. Ruokosen matkat ja kontaktit tuottivat jatkuvasti uusia ideoita: tietopankkiprojekteja Pohjois- maista ja muualta Euroopasta.

International Labour Officen (Geneve) ja belgialaisen *Fonds Quatelet*'n integroidut kirjastojärjestelmät olivat esikuvina, kun Kauppakorkeakoulun kirjastoon suunniteltiin vuosikymmenen vaihteessa (1979–1980) pohjoismaisen pioneeriha- nke, on-

line-pohjainen kirjallisuuden han- kinnan, luetteloinnin ja tiedonhaun järjestelmä BILD (Bibliographic Index of Library Documents). 1980-luvulla Helsingin kauppakorkeakoulun kir- jasto oli vakiinnuttanut tietotekniikan käytön taloustieteiden tietopalveluissa samaan aikaan kun kansallisia tieto- kantoja rakennettiin Opetusministe- riön hankkeina.

Vuosina 1972–1991 kirjastoa johti filosofian tohtori, semiootikko ja per- sian kielen dosentti Henri Broms, joka kiinnostui kirjastojen uusista atk-so- velluksista ja sujuvasti perehtyi Kyllik- ki Ruokosen kanssa taloustieteellisten online-tietokantojen kehittämiseen. Vuonna 1989 julkaistiin ensimmäi- nen Helecon cd-rom International -tietopankki, jonka tuoteidea perus- tui kansainväliseen yhteistyöhön ja ali- hankintaan. Tällöin oli kulunut vasta viitisen vuotta siitä, kun cd-rom-tuo- teiden kaupallinen käyttö oli alkanut Yhdysvalloissa.

Käytännön kansainvälistymistä kir- jastolle merkitsi yhteistyö UK:n alaisen Wider-Instituutin kanssa. Sopimuk- sen mukaan Helsingin kauppakorkea- koulun kirjasto suunnitteli ja perusti Widerin kirjastopalvelut vuonna 1986.

Syksyllä 1991 Kyllikki Ruokonen siirtyi kirjaston johtoon. Hän jat- koi Henri Bromsin toiminta-ajatusta uudella tuoteideoinnilla: kehitettiin pohjoismaisten kauppakorkeakoulu- kirjastojen yhteisluettelo NORDIC cd-rom. Yhteistyösopimus *Chinese Academy of Sciences* kanssa merkit-

si avausta Aasiaan. Joulukuussa 1995 julkistettiin kotimaisten pörssiyritysten vuosikertomustietoja sisältävä Helecon Enterprise -cd-rom. Aktiivinen tuotekehitys profiloi kirjaston toimintaa perinteisen tieteellisen kirjaston roolista monipuolisen tietopalveluyksikön suuntaan. Tietokantojen kehitystyöllä pyrittiin ensisijaisesti palvelemaan korkeakoulun omia tutkijoita, opettajia ja opiskelijoita. Lisäarvoa syntyi siitä, että tuotteille löytyi kysyntää sekä kotimaassa että ulkomailla. Taloustieteellisellä keskuskirjastolla oli laajat sidosryhmäyhteydet.

Oma lukunsa oli käyttäjäkunnan perehdyttäminen kansainvälisten tietojärjestelmien hakukäytäntöihin. Kirjaston henkilökunnalta automaatioprojektit ja tietokantojen kehitystyö vaativat jatkuvaa innovatiivista otetta ja kansainvälistä osaamista. Virkailijavaihto *European Business School Librarians Groupin* jäsenkirjastojen kesken loi hyödyllisiä yhteyksiä henkilötasolla. Muutoksen hallinta ja uudistuvan tietoteknologian omaksuminen olivat kehitysprojehtien menestyksen edellytys.

Kirjastoalan näkyvänä toimijana Kyllikki Ruokonen muistetaan parhaiten kiinnostuksestaan kansainvälisiin asioihin. Hän toimi aktiivisesti muun muassa IFLA *Social Science Sectionissa* ja osallistui suurimpiin pohjoismaisiin ja eurooppalaisiin yhteiskuntatieteellisiin ja taloustieteellisiin yhteistyöpro-

jekteihin ja konferensseihin sekä kävi tutustumassa Yhdysvaltojen tietopankkeihin. Hän oli suosittu puhuja konferensseissa jo aikana, jolloin kielitaito ja esiintyminen kansainväliselle yleisölle eivät olleet itsestään selviä taitoja suomalaisissa kirjastoissa.

Kyllikki Ruokosella oli paljon tuttavuuksia ja ystäviä kirjastoissa eri puolilla maailmaa. He vierailivat Helsingissä ja esiintyivät Suomen tieteellisen kirjastoseuran järjestämässä tilaisuudessa. Monet kansainväliset kollegamme saivat nauttia Kyllikki ja Mikko Ruokosen perheen vieraanvaraisuudesta.

Kyllikki Ruokonen osallistui tunnollisesti seuran vuosikokouksiin. Vuonna 1999 perustettiin senioriryhmä, jonka tarkoituksena oli *pitää huolta entisistä jäsenistä*. Hän oli yksi ryhmän perustajista ja vetäjistä. Seniorit kävivät tutustumassa kirjastoihin ja kulttuurilaitoksiin alkuaikoina kerran kuukaudessa. Osanottajamäärät ovat olleet vuosittain 40–80, mikä kertoo alamme seniorien kiinnostuksesta.

Ruokosen kiinnostus kansainvälisyyteen ja tekniikkaan on saanut uutta kiinnostavaa taustaa, kun Yle julkaisi helmikuussa 2020 Muisti-sarjassaan ohjelman Stella Polaris-projektista, jossa haastateltiin Kyllikki Ruokosta yhtenä vuonna 1944 Ruotsiin lähetetyistä projektiin osallistuneiden perheiden lapsista. ❖

ARJA-RIITTA HAARALA
DI, MSc, kirjastonjohtaja emerita
Tampereen teknillisen
korkeakoulun kirjasto

EEVA-LIISA LEHTONEN
FT, ylikirjastonhoitaja emerita
Helsingin kauppakorkeakoulun
kirjasto,
Aalto-yliopiston kirjasto

TUULA RUHANEN
FM, kirjastonjohtaja emerita
Helsingin yliopiston
käyttäytymistieteellisen
tiedekunnan kirjasto,
Kauppakorkeakoulun kirjasto

Kirjoittajat ovat Kyllikki Ruokosen työtovereita ja ystäviä.